

Ahmedinejad Sonrası Türkiye-İran İlişkileri

Süleyman Elik

Ahmedinejad Sonrası Türkiye-İran İlişkileri

Ö Z E T

Ahmedinejad döneminin sona ermesi ve İran'ın kaotik siyasetine rasyonellik ölçüsü getireceği vaatleri neticesinde seçilen Hasan Ruhani'nin göreve gelmesi ile birlikte, İran'ın nükleer programına dair diplomatik çabaların yeniden canlandırılması ve Batılı güçlerle müzakere kanallarının açılması hususunda bir ümit oluşmuştur. Ruhani'nin nükleer müzakereci pozisyonunda olduğu 2003-2005 yılları arasında da Tahran'ın Batı ile işbirliğine daha yakın olduğu görülmektedir.

Küresel anlamda sorunlar yaşayan İran ile Suriye'de iç savaşın başlangıcından beri yürütülen farklı politikalar nedeniyle Türkiye'nin de ilişkileri gerilemiştir. Ancak Ruhani hükümetinin daha uzlaşmacı, daha diyaloga açık ve iç politikada daha özgürlükçü politika yaklaşımı Türkiye ve Suriye konusunda sorunlu olan İran ilişkilerini yeniden gözden geçirmeyi mümkün kılmaktadır. Geline süreçte de Ankara ile Tahran'ın karşılıklı bağları güçlendirme ve Suriye'deki katliamın ateşkesle durdurulması gibi konularda iş birliği yapılması yönünde anlaşma sağlanmıştır. Türkiye bu bağlamda, İran ile ABD hükümeti arasındaki "soğuk savaşın" sona ermesini destekleyen ülkeler arasındadır. Yeni dönemde, Türkiye ve İran, ekonomik ilişkilerde de, özellikle İran enerji kaynaklarını ülkeye akıtacak projeler ve bölgesel sorunları çözecek siyasi mekanizmalar üzerine, karşılıklı bağlılık geliştirecek bir siyaset arayışı içerisindeyler.

ATIF: Elik, S. (2014). Ahmedinejad Sonrası Türkiye-İran İlişkileri (Politika Notu No. 2014/01). İstanbul: İlmî Etüdler Derneği.

Y A Z A R H A K K I N D A

Süleyman Elik İstanbul Medeniyet Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi / Uluslararası İlişkiler bölümünde çalışmaktadır. İran-Türkiye İlişkileri, 1979-2011: Orta Ölçekli Güçteki Devletlerde Siyaset, Din ve Güvenlik Dinamiklerini Kavramsallaştırmak (Iran-Turkey Relations, 1979-2011: Conceptualizing the Dynamics of Politics, Religion and Security in Middle-Power States) (London: Routledge, 2011) kitabının yazarıdır.

İlmî Etüdler Derneği (İLEM)'nin temel gayesi, ilim geleneğimizi sürdüren ilim adamlarının yetişmesine zemin oluşturarak, ulusal veya küresel düzeyde ortaya çıkan sorunların çözülmesi için çalışmalar yapmaktır. Bu gaye ile nitelikli ve özgün eserlerin yayınlanması teşvik edilmektedir. İLEM bünyesinde çalışan araştırmacılar Türkiye ve Dünya meselelerine yönelik politikalar üretilmesine imkân ve zaman sağlayacak pek çok çalışma gerçekleştirmektedirler. Bu bağlamda, İLEM Politika Notları bu çalışmaların neticelerinin kamuoyu ile paylaşılması amacıyla başlatılmış bir yayındır.

Adres: Halk Caddesi, Türbe Kapısı Sokak, Hektaş İş Merkezi No:13/4 Üsküdar, İstanbul • Telefon: +90 216 310 4318 • E-Posta: bilgi@ilmietudler.org • Web: www.ilmietudler.org

© Tüm hakları saklıdır. İlmî Etüdler Derneği'nin yazılı izni olmadan bu eserin hiçbir kısmı elektronik ya da mekanik yollarla çoğaltılamaz. Yazıda belirtilen görüşler yazara aittir ve İlmî Etüdler Derneği'ni bağlamaz.

İran- ABD Nükleer Müzakereler

İran'ın son 24 yıldır devam eden nükleer silah kapasitesi geliştirme çabası ABD'nin Orta Doğu'daki ulusal güvenlik menfaatlerine engel teşkil etmektedir. İran'ın nükleer programı bu sıralarda kritik bir yeni aşamaya girmiştir. İran siyasetindeki yeni hükümet değişikliğini göz önünde bulundurursak Cumhurbaşkanı Ruhani'nin daha önceki "Ulusal Güvenlik ve Nükleer Diplomasi" adlı çalışmasından, iktidara gelmesiyle izleyebileceği politikalarla ilgili bazı ipuçları bulabiliriz. Ruhani'nin kitabı, İran'ın neden sadece sağlam bir nükleer program istediğini izah etmemekte, aksine "yabancı kaynaklardan geniş kapsamlı nükleer teknoloji elde etme çabalarını" tasvir etmektedir.¹

Ruhani'nin, 1989 yılında dış destek almak için Çin'e diplomatik bir ziyaret gerçekleştirmesi ve aynı yıl Haziran ayında Haşimi Rafsancani ile birlikte Buşehr'deki nükleer santrali tamamlamaları ve bir uranyum zenginleştirme tesisi inşa etmeleri için Ruslarla Moskova'da müzakerelerde bulunması, bu programın bir devlet politikası olduğunu göstermektedir.² İran'ın muhalif grubu Halkın Mücahitleri Örgütü'nün (MKO) İran'ın gizli nükleer programını ifşa etmesinden bir yıl sonra, 2003'te, Ruhani tüm nükleer çalışmaları nükleer diplomasi müzakerecisi olarak İran Güvenlik Konseyi adı altında devralmıştır. Ruhani'nin nükleer müzakereci pozisyonunda olduğu 2003-2005 yılları arasında Tahran'ın Batı ile işbirliğine daha yakın olduğu görülmektedir.³

Ahmedinejad döneminin sona ermesi ve Hasan Ruhani'nin göreve gelmesi ile birlikte,

İran'ın gizli nükleer programına dair diplomatik çabaların yeniden canlandırılması ve Batılı güçlerle müzakere kanallarının açılması hususunda bir ümit oluşmuştur. Bu yeni siyasal durum, 1997 yılında Hatemi'nin iş başına gelmesinin ardından Clinton hükümetinin yapmış olduğu çabaya benzemektedir.

Diğer taraftan, İsrail, Orta Doğudaki bölgesel emellerine engel teşkil ettiği için İran-ABD yakınlaşmasını endişe ile izlemektedir. İsrail Başbakanı Benjamin Netanyahu, İran-ABD müzakerelerini, Chamberlain'in 1938 yılında Adolf Hitler'le ve Reagan'ın da 1985 yılında Mihail Gorbachev ile gerçekleştirdiği görüşmelere benzetmektedir.

Ahmedinejad döneminin sona ermesi ve Hasan Ruhani'nin göreve gelmesi ile birlikte, İran'ın gizli nükleer programına dair diplomatik çabaların yeniden canlandırılması ve Batılı güçlerle müzakere kanallarının açılması hususunda bir ümit oluşmuştur.

Newt Gingrich, Reagan ve Mihail Gorbachev'le ilk kez bir araya geldiğinde, bu toplantıları kolaylıkla "**Neville Chamberlain'in 1938 yılında Münih'te Adolf Hitler ile bir araya gelmesinden bu yana Batı için en tehlikeli zirve**" olarak nitelendirebilmiştir. Reagan Orta menzilli nükleer güçler anlaşmasını imzaladığında ise şahinler "Taviz 1938'de olduğu kadar 1988'de de hatalıdır" ilanları ile gazetelerde boy göstermişlerdir.⁴

1 Rouhani, Hassan. 2012. Amniyat-e Meli va Diplomacy Hastei (National Security and Nuclear Diplomacy). 4th ed. Tehran: Center for Strategic Research.

2 a.g.e.

3 Zand, Banafsheh. 2013. Who Is Hassan Rouhani? Gatestone Institute International Policy Council, <http://www.gatestoneinstitute.org/3775/hassan-rouhani>.

4 Peter Beinart No, Obama's Iran Deal Was Not a Munich-Style Surrender, November 25th 2013 <<http://www.thedailybeast.com/articles/2013/11/25/no-obama-s-iran-deal-was-not-a-munich-style-surrender.html>> (Accessed at 26.11.2013); Kristol, (2002) .

İsrail Uluslararası İlişkiler ve Stratejik İşler Bakanı Yuval Steinitz, Ruhani'yi "rejimin nükleer silah kapasitesi geliştirme yarışını tamamlamak üzere küçük tavizler vermek yoluyla zaman kazanarak, Batı'nın hakkından gelmeyi planlayan kuzu postuna bürünmüş kurt" olarak nitelemiştir.⁵ Ruhani kitabında "İran başka bir cephe de ilerlerken uranyum zenginleştirmenin askıya alınmasını bir taktik olarak" açıklamakta ve "Batı ile müzakere edilirken, İsfahan'daki uranyum dönüştürme tesisine parçalar halinde ekipmanların monte edildiğini; hatta gerilimi düşürerek İsfahan'daki tüm işin tamamlandığını" ifade etmektedir.⁶

Yaptırım hafifletme programı ile İran'ın yabancı bankalarda dondurulan 4,2 milyar dolarlık petrol gelirin de erişimi sağlanmıştır .

ABD-İran müzakerelerinin altı aylık dönemi boyunca yürürlükte kalacak olan petrol yaptırımları, İran için aylık 4 milyar dolar, toplamda ise 25 milyar dolardan fazla gelir kaybına sebep olmuştur. Bu süreçte İran'ın yaklaşık 100 milyar dolar civarında olan döviz rezervlerinin büyük bir kısmına erişimi engellenmiştir. 24 Kasım P5+1 geçici -yaptırım hafifletme- anlaşmasıyla ABD yaptırımlarının 6-7 milyar dolarlık bir kısmının hafifletilmesi kararı alınmıştır. Sonraki altı ayda ise P5+1, İran'ın ham petrol satışlarını durdurma kararı kaldırılmıştır ve

bu da İran'ın aynı müşterilerinin mevcut miktarlarda ham petrol almalarını sağlayacaktır. Yaptırım hafifletme programı ile İran'ın yabancı bankalarda dondurulan 4,2 milyar dolarlık petrol gelirin de erişimi sağlanmıştır ve 1,8-2,8 milyar dolarlık bir meblağın da diğer yaptırım tedbirlerinden çıkarılması öngörülmektedir. P5+1 İran'a altın ve değerli maden ticaretinden 1,5 milyar dolarlık bir meblağın erişimini sağlamak ve İran'ın otomotiv sektörüne ve petrokimya ihracatına yönelik bazı yaptırımların da askıya alınmasını da ön görmektedir. Ayrıca İran, sivil havacılık sektörü için yedek parçaların sağlanması lisansına da ulaşabilecektir. Bu anlaşma, BM'ye yurt dışında eğitim gören İranlı öğrencilerin eğitim ücretlerini ödemek veya İran halkı için ilaç ve gıda sağlamak için insani ticareti kolaylaştırmak üzere kullanılması şartıyla İran'ın yabancı banka hesaplarındaki petrol gelirlerine de erişimini sağlayacaktır.

Diplomatik İlişkiler

Hasan Ruhani yüzde 72.7 oranında katılımın olduğu 14 Haziran seçimlerinde, kesin bir zaferi garantilemeye yetecek şekilde oyların yarısından fazlasını alarak başkanlığı kazandı ve İran Parlamentosunda 4 Ağustos'ta gerçekleşen törenle göreve başladı. Türkiye Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu da bu törene katıldı ve 5 Ağustos tarihinde yeni başkan Hasan Ruhani ile Tahran'daki ofisinde bir araya geldi. Türk basınına göre Davutoğlu'nun ilk intibai özellikle Suriye meselesinde İran'ın yeni kabinesinin olumlu olduğu şeklindeydi. Ruhani bölgedeki ülkelerle çalışmak ve tartışmalı nükleer programı sebebiyle İslam Cumhuriyetine dayatılan uluslararası yaptırımların kaldırılması noktasında ümit vaat etmekteydi.

5 Ahren, Raphael. August 21, 2013. "Iran would barely retaliate if its nuclear program were attacked." Times of Israel.

6 Rouhani (2012), a.g.e.

Yine, Moayyed Hosseini Sadr'ın başkanlığındaki İran meclis gurubu TBMM sözcüsünün de aralarında bulunduğu Türk siyasileri ve parlamenterleriyle toplantılar yapmıştır. TBMM Dış İlişkiler Komisyonu ve özellikle ikili ilişkilerin geliştirilmesi yönünde karşılıklı menfaatleri müzakere etmek üzere ekonomi bakanıyla da görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Dört günlük ziyaret süresince altı kişilik İran delegasyonu İstanbul Üniversitesi ve Türk ekonomi merkezlerine de ziyaretlerde bulunulmuştur. Bu ziyaretlere karşılık TBMM sözcüsü Cemil Çiçek 21 Eylül'den itibaren İran'a 5 günlük bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Sadece İranlı mevkidaşı Ali Laricani ile görüşmekle kalmayıp dini lider Ayetullah Ali Hamaney, Cumhurbaşkanı Hasan Ruhani, Koruyucular Konseyi Başkanı Haşimi Rafsancani ve Cumhurbaşkanı Birinci Yardımcısı İşak Cihangiri ile de temaslarda bulunmuştur. Üst düzeyde karşılandığı ziyareti süresince Çiçek karşılıklı samimiyetin aciliyeti ve zorlu vaziyetin en az hasarla atlatılması konularına vurgu yapmıştır. Farklı politikaları sebebiyle Türkiye-İran ilişkileri Suriye'de iç savaşın başlangıcından beri şüphesiz gerilemişti.⁷ Türkiye İran'ın yeni kabinesinin İslam Cumhuriyeti'nin temel prensiplerinden sapmasını beklememektedir. Fakat Ruhani hükümetinin daha uzlaşmacı, daha diyaloga açık ve iç politikada daha özgürlükçü olmasını beklemektedir. Türküyeliler yetkililer uluslararası topluluğun İran ile yeni bir sayfa açmaya hazır olduğunu düşünmektedirler. Bu bağlamda, Türkiye de, Suriye konusunda sorunlu gelen İran ilişkilerini yeniden gözden geçirmeyi düşünecektir.⁸

Türk basınına göre Davutoğlu'nun ilk intibası özellikle Suriye meselesinde İran'ın yeni kabinesinin olumlu olduğu şeklindeydi.

İran Dışişleri Bakanı Cevat Zarif ve Türkiye Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu, 23 Eylül'de New York'ta BM Genel Kurulunun 68. Yıllık Toplantısında bir araya geldiler. İki bakan kısa toplantılarda Suriye'de devam eden çatışmaları ve Irak'taki son gelişmeleri geniş bir biçimde ele aldılar. İki komşu Türküyeliler mevkidaşının daveti üzerine 5 Kasım'da gerçekleştirilen "Bilim ve Dünya Meselelerine Dair Pugwash Konferansı: Diyalog, Silahsızlanma ve Bölgesel ve Küresel Güvenlik" konferansına katıldılar.

24 Kasım'daki nükleer müzakereleri takiben Türkiye Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu Bahreyn ve İran'a bölge gezisi düzenledi. Davutoğlu, Pazar günü Manama'daki bu ziyaret esnasında "5+1 ve İran tarafından karara varılan bu anlaşmanın olumlu bir gelişme olduğunun altını çizmek istiyorum" demiştir. İran'a yönelik yaptırımların Türkiye ekonomisine de zarar verdiğini ve yaptırımları hafifletmenin bölgedeki tansiyonu düşürecek olumlu bir atmosfer yaratmanın yanı sıra Türkiye'ye de olumlu etkisi olacağını ifade etmiştir.⁹ 25-26 Kasım tarihlerinde İran'a gerçekleştirdiği ziyaret esnasında Dışişleri Bakanı, Ekonomik İşbir-

7 " Cicek visit to focus on regional issues: Iran official" Press TV, September 21, 2013 < <http://www.presstv.ir/detail/2013/09/21/325263/ciceks-iran-visit-to-focus-on-me-issues/>>

8 Taştekin, Fehim, "Rouhani Offers Chance for Turkey,

Too" Turkish Pulse, September 26, 2013 < <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2013/09/rouhani-turkey-opportunity-iran-relations.html#ix-zz2mp4dBRJS>> (Accessed December 2, 2013).

9 "Turkey expresses support for Iran nuclear deal: 'Iran's nuclear activities will create a positive atmosphere in the region" Haber Turk, November 25, 2013 <<http://www.haberturk.com/general/haber/897652-turkey-expresses-support-for-iran-nuclear-deal>>

liği Örgütünün Dışışleri Bakanları Toplantısına katılmıştır. Mevkidaşı Cevat Zarif'e ve Cumhurbaşkanı Hasan Ruhani'ye Aralık ayında her yıl Konya'da gerçekleşen Şeb-i aruz törenleri için Türkiye'nin resmi davetini iletmiştir. Davutoğlu **"Bölgesel gelişmeleri de hesaba katarak karşılıklı üst düzey ziyaretler karşılıklı gündemlere dair en kısa sürede yeni bir stratejik çerçeve oluşturmak için devam edecektir"** şeklinde konuşmuştur. Dışışleri Bakanı Ahmet Davutoğlu'nun İran başkentine ziyareti esnasında yaşanan olumlu gelişmelerden birisi de Suriye krizi ve Mısır dahil olmak üzere çeşitli konularda karşılıklı işbirliğine yönelik Ankara ile Tahran arasında imzalanan anlaşmalardır. Tahran'daki ortak basın toplantısında İran Dışışleri Bakanı Muhammed Cevat Zarif Türk mevkidaşıyla Suriye'de ateşkes için ortak çağrısı yayınladı. Bu çağrı, 22 Ocak'ta toplanması planlanan ve geciken 2. Cenevre Barış Konferansında Suriye'deki çatışmaları sona erdirecek bir siyasi çözüme yönelik ümitleri yükseltti. İran Dışışleri Bakanı Zarif, İran ve Türkiye'nin Suriye krizi konusunda askeri bir çözümün olamayacağına dair görüş de dahil olmak üzere çeşitli meselelerde benzer duruşlarının ol-

İran'a karşı ABD kaynaklı yaptırımların Türk-İran ticaretini kötü etkilediğini de belirtmek önemlidir.

duğunu ifade etti.

Türk Dışışleri Sözcüsü Levent Gümrükçü Ankara ile Tahran'ın karşılıklı bağları güçlendirme ve Suriye'deki katliamın ateşkesle durdurulması konusunda iş birliği yapılması hususunda anlaşma sağlandığını duyurdu. Türkiye ve İran, Suriye'deki şiddeti sona erdirmek ve mu-

halif tarafların Suriye halkına hak ettiği istikrar ve güveni sağlayacak barışçıl bir çözüme ulaşmasını teşvik etme noktasında her şeyi yapacak güce sahiptir. Hem Cumhurbaşkanı Ruhani hem de Türkiye Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan Suriye konusundaki farklılıklarını bir tarafa koymuş ve bunun ilişkilerini etkilememesini sağlamak konusunda anlaşmaya varmışlardır.

İran'a karşı ABD kaynaklı yaptırımların Türk-İran ticaretini kötü etkilediğini de belirtmek önemlidir. Örneğin, ABD Terörizm ve Finansal İstihbarat Bakanı David Cohen, Erdoğan'ın 27 Ocak'taki İran ziyaretinden önce, P5+1 Avrupa Birliği ve İran tarafından üzerinde anlaşmaya varılan Ortak Eylem Planının uygulanması konusunda Dışışleri Bakanlığı ile görüşmelerde bulunmak üzere Ankara'ya geldi. Cohen, "İran iş yapmaya açık değil... İran'la ilgili işlerin beklemesi gerekiyor. İran'ın iş yapmaya açık olacağı günler de gelebilir ama henüz o gün gelmemiştir" şeklinde konuştu.

Türkiye Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Tahran ziyareti süresince iki taraf üst düzey işbirliği konseyinin kurulmasına dair anlaşma imzalamıştır. İki gün süren ziyaretinde Erdoğan, Ruhani, Cumhurbaşkanı Birinci Yardımcısı İshak Cihangiri ve dini lider Ayetullah Ali Hamaney ile görüşmüştür. İran Dışışleri Bakanlığının Uluslararası Enstitüsünde bir konuşma da yapmıştır. Bakanlık sözcüsü Merziye Efkam bu ziyareti Türkiye İran bağlarını geliştirmek için "çok önemli" bir ziyaret olarak nitelendirmiştir. Sözcü, enerji ihtiyacı olan Türkiye'nin Batı ile nükleer anlaşmaların İslam Cumhuriyetinin enerji sektöründeki yaptırımları tedricen kaldırmasının ardından Tahrandan petrol ve doğalgaz ithalatını arttırmayı planladığını

söylemiştir.¹⁰ Diğer taraftan Türkiye doğal gaz fiyatlarını düşürmeyi de başarmıştır.

Erdoğan'ın ziyaretinin önemi iç politikada devam eden yolsuzluk davalarının Ahmedinejad dönemi İranlı mevkidaşlarla bağlantısı olduğunu da gösterdi. Türkiye ve İran'ın Mart 2012'de ABD öncülüğünde başlayan para transfer sistemindeki uluslararası yaptırımını minimize etmek için gizli bir anlaşmaları vardı. Kısıtlama İran'dan para transferi yapılmasını imkansız kılıyordu. Türkiye İran'dan aldığı petrol ve doğalgazın parasını normal kanallarla ödeyemiyordu ve Halkbank'ta alımlarına eş bir meblağı tutmak üzere bir banka hesabı açmıştı. İran da bu hesaplardaki parayı altına çeviriyor ve bunu ülkeye transfer ediyordu.

Uluslararası sınırlamalar sebebiyle Türkiye ve İran'ın finansal işlemleri uluslararası yaptırımları ihlal etmiş ve her iki ülke iç politikalarında ticari işlemlerin sorgulanmasına yol açmıştır. Erdoğan 17 ve 25 Aralık tarihlerindeki operasyonların "paralel devlet" olarak nitelendirdiği Gülen hareketi tarafından yürütüldüğünü pek çok kez dile getirmektedir. Ruhani hükümeti de İranlı iş adamları Babek Zencani ve Rıza Zerrab tarafından para aklama işlemlerine karşı operasyon başlatmıştır. İran hükümeti 30 Aralık'ta Ahmedinejad hükümetini sorgulamak üzere Zencani'yi tutukladı. Erdoğan'ın ziyaretinden hemen sonraki gün de Ahmedinejad'ın ikinci adamı tutuklandı. Her iki ülkedeki yolsuzluk soruşturmalarının, Türkiye'de 30 Mart seçimlerinin ve Nisan'da İran'ın son nükleer anlaşma müzakerelerinin ardından derinleşeceği, iç politika ve uluslararası politikadaki gelişmelere göre şekil alacağı düşünülmektedir.

10 Turkey, Iran to establish high level cooperation council during Erdoğan's Tehran visit, Hurriyet Daily News, January 29 2014.< <http://www.hurriyetdailynews.com/turkey-iran-to-establish-high-level-cooperation-council-during-erdogans-tehran-visit.aspx?PageID=238&NID=61693&NewsCatID=338>>

Sonuç

Ruhani, İran'ın kaotik siyasetine rasyonellik ölçüsü getireceği vaatleri sebebiyle devlet başkanlığına seçildi. İran'ın kötüye giden ekonomik durumunu düzeltereğine, insan haklarına saygı göstereceğine, siyasi mahkumları serbest bırakacağına ve Ahmedinejad'ın çatışmacı dış politikası yerine uluslararası toplumla yeniden işbirliği geliştireceğine söz verdi.¹¹ Ruhani'nin ekonomik yaptırımları minimize etmek için çok yönlü diplomasisi İran'ı Obama hükümetiyle müzakereye oturmaya zorladı. Böylece İran'ın nükleer faaliyetlerine

Erdoğan'ın ziyareti Türk iç politikasında devam eden yolsuzluk iddialarının İranlı muhataplarla bir irtibatı olduğunu göstermiştir.

dair İran-ABD müzakerelerinin ilk raundu 24 Kasım'daki gelecek müzakere oturumları için önemli bir başarı yakaladı.¹² İran-ABD nükleer müzakerelerinde İran'ın destekçileri ve muhalifleri olmak üzere iki taraf vardır. Türkiye rahatlıkla İran ile ABD hükümeti arasındaki "soğuk savaşın" sona ermesini destekleyen ülkeler arasında tasnif edilebilir. Her ne kadar uluslararası toplum Türkiye'nin çözüm önerilerini göz ardı etse de, şüphesiz, Türkiye-Brezilya

11 Milani, Mohsen. 2013. Rouhani's Foreign Policy: How to Work With Iran's Pragmatic New President. Foreign Affairs, http://www.foreignaffairs.com/articles/139531/mohsen-milani/rouhanis-foreign-policy?cid=soc-facebook-in-snapshots-rouhanis-foreign_policy-062713.

12 Jpost. 2013. Rohani: Iran nuclear aims not meant to be exposed. Jerusalem Post, <http://www.jpost.com/Iranian-Threat/News/Rohani-Iran-nuclear-work-never-meant-to-be-exposed-317014>.

ve İran uranyum yakıt takas anlaşması da 24 Kasım'da Cenevre Konferansında benimsenen benzer ilkeleri hedeflemekteydi. Türkiye öncelikle İran liderlerinin İran'ın ulusal menfaatlerini geliştirmek isteyen rasyonel bireyler olduğuna inanmaktadır. İkinci olarak da İran henüz nükleer silah geliştirmeye karar vermiş değildir ve muhtemelen tam gelişmiş bir nükleer cephanenin gecikmesi şıkkını tercih etmektedir. Üçüncü olarak da nükleer bomba elde etmek İran'ı bir gecede dünya gücü haline getirmeyecek, İsrail'i ve komşularını tehdit etmesine sebep olmayacaktır.¹³ Türkiye ve İran

ekonomik ilişkilerde, özellikle İran enerji kaynaklarını ülkeye akıtacak projeler, bölgesel sorunları çözecek siyasi mekanizmalar ve ilişkilerde karşılıklı bağlılık geliştirecek yeni bir mekanizma arayışı içerisindedir. Son zamanlarda Rusya'nın Kırım'daki emelleri Avrupa enerji güvenliğini ciddi anlamda tehdit etmektedir. Avrupalı ülkeler İran doğalgazına bir şekilde ulaşmak istemekte ve bu anlamda Türkiye İran doğalgazını taşıyacak yegane ülke olarak, enerji piyasalarında ciddi bir rol oynayacaktır.

13 Stephen M. Watl, "What's Really at Stake in the Iranian Nuclear Deal" November 25, 2013<http://walt.foreignpolicy.com/posts/2013/11/25/iran_the_us_and_the_middle_east_balance_of_power>(Accessed at 26.11.2013)

